

Fun met media

Zelf media maken en creatief zijn met digitale media is ook een deel van 'mediawijs zijn'. Afhankelijk van wat je zelf leuk vindt, kan dat zijn: berichten op sociale media plaatsen, vloggen, fotograferen, podcast maken. Door media te maken, leer je ook hoe media in elkaar zitten. Dit helpt je ook om media beter te begrijpen. Door bijvoorbeeld zelf een meme of stop motion video te maken, ontdek je dat een verhaal altijd vanuit een bepaalde invalshoek verteld wordt. We zoomen in op vier thema's: auteurs- en portretrechten, vloggen, memes en gaming.

Wat je zeker moet weten over auteurs- en portretrecht

1. Het uitgangspunt van het **auteursrecht** is dat alle rechten voorbehouden zijn aan de auteur. Alleen hij heeft het recht om zijn werk te reproduceren en aan het publiek mee te delen. Wil je een afbeelding of liedje gebruiken, dan mag dat alleen met toestemming van de auteur. Er zijn wel een aantal strikt afgelijnde uitzonderingen op dit algemene principe, zoals de privékopie of de parodie.
2. **Portretrecht.** Voor het maken van een afbeelding van iemand, maar ook voor het gebruik ervan, is de uitdrukkelijke toestemming van de afgebeelde persoon nodig. Dit heet 'portretrecht' of 'recht op afbeelding'. Als een kind minderjarig is, dan moeten de ouders toestemming geven om een foto van het kind te laten maken of te gebruiken. Toch praat je het best met je kind over dit recht.
3. **Creative Commons.** Deze licenties bieden auteurs de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden hun werk ter beschikking te stellen aan gebruikers. Deze licenties stimuleren de verspreiding van auteursrechtelijk beschermde werken via het internet zonder inbreuken op het auteursrecht.
4. **Er zijn een aantal uitzonderingen voor het onderwijs,** zoals het citaatrecht, kosteloze uitvoering in kader van een schoolactiviteit of een reproductie als illustratie ... De (interactieve) affiche auteursrechten van Mediawijs maakt je wegwijs in wat mag en wat niet.

Wat je zeker moet weten over vloggen

1. **Niet elke video op YouTube is een vlog!** Het lijkt een banaal verschil maar er hierover is veel discussie tussen content creators. Een vlog (videoblog) is een bepaald type video waarin de maker je meeneemt in zijn leven en een soort online videodagboek maakt.
2. **Vloggen kan heel wat verschillende vormen aannemen en is soms heel persoonlijk.** Voor sommigen is het een soort dagboek, maar er bestaan heel wat andere vormen zoals (game- of product-)reviews, gameplay, DIY-filmpjes, foodfilmpjes, shoppingvideo's, tutorials, unboxingvideo's, pranks ...

3. **Veel YouTubers willen een trouw en groot publiek opbouwen.** Dat doe je niet met brave en belerende content. Ze zoeken regelmatig de controverse op en maken regelmatig uitdagende of gewaagde content om het verschil te maken met de andere content creators.
4. **YouTubers werken onder een 'artiestennaam'.** Gekende voorbeelden zijn Kastiop, Unagize, Cemi, Pewdiepie, Mojoonpc, Acid, Yaraski, Gamemeneer ... Zij hebben van zichzelf een merk gemaakt en slagen erin om zichzelf als product in de markt te zetten.
5. **Beroemde YouTubers zijn 'social influencers'.** Ze hebben een trouw kijkerspubliek van duizenden tot miljoenen volgers en hebben een voorbeeldfunctie voor hun publiek. Jongeren spiegelen zich aan hen en nemen soms ook wel het taalgebruik, de gewoontes en standpunten van hun internethelden over. De invloed die influencers hebben, is uiteraard zeer interessant voor adverteerders.
6. **Influencers kunnen vloggen maar ze kunnen ook perfect influencer zijn zonder te vloggen,** zoals op TikTok of Instagram bijvoorbeeld. Als je vlogs maakt, wil dat niet zeggen dat je een influencer bent. Je kan perfect vloggen voor jezelf of een kleine groep kijkers hebben en dan ben je dus geen echte influencers.
7. **Grote YouTubers-sterren verdienen geld met hun video's.** Ze krijgen geld op basis van het aantal views in combinatie met het aantal weergegeven reclameboodschappen tijdens het bekijken van de video's. Ze ontvangen ook vergoedingen voor commerciële campagnes die ze afsluiten met adverteerders (vb. product placement in video's) en door het verkopen van merchandising (t-shirts, petten, koffietassen, boeken ...). Maar vergeet niet: je geld verdienen met YouTube is heel hard werken en lukt maar weinig mensen.

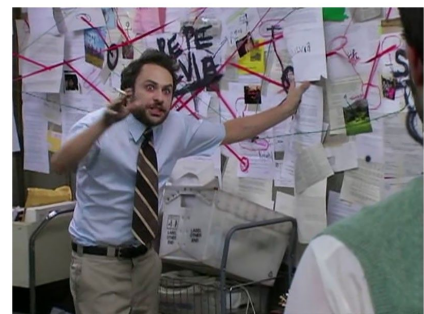
Vroeger sierden posters van muzikanten en sporters de muren van de tienerkamers.
Meer en meer zijn vloggers en andere influencers de helden van onze jeugd.

Wat je zeker moet weten over memes

1. **Een meme is een internetfenomeen** waarbij beelden of foto's gecombineerd worden met grappige of bekende quotes waarvan de humor enkel te begrijpen is binnen een bepaalde culturele context. Memes zijn dus vaak moeilijk te begrijpen door mensen die niet binnen een bepaalde (sub)cultuur behoren. Ze krijgen hun betekenis door de internetgebruikers zelf en zijn vaak parodieën op de originele content.

Me trying to explain meme culture to my Mom

2. **Memes verspreiden zich razendsnel over het internet.** Je hebt ze ongetwijfeld al zien passeren op het internet zonder te weten dat het memes waren. Ze kunnen door iedereen gemaakt en gedeeld worden op sociale media. Dit heet 'viraal gaan'.
3. **Memes kunnen voor allerlei redenen gebruikt worden.** De meeste memes zijn er om mensen te laten lachen, maar memes verkondigen soms ook een boodschap. Vele memes spelen in op de actualiteit of op een on- of offline trend. Politiek is tegenwoordig een dankbaar onderwerp om memes te maken. Memes beïnvloeden ook hoe we naar iets of iemand kijken.
4. **Memes kan je ook zelf maken!** Op het internet vind je allerlei tools om memes te maken. Je kan zelf een meme verzinnen met een eigen foto, maar je kan ook bestaande foto's, video's en GIFs gebruiken met eigen tekst om er zelf een te maken.

Wat je zeker moet weten over gaming

1. **De game-industrie boomt.** Niet alleen bestaat er voor iedereen wel een spel, de gamification (het toevoegen van spelelementen aan alledaagse activiteiten) dringt ook door in de rest van onze samenleving. Zo kan je in het onderwijs serious games gebruiken om bepaalde leerinhouden aan de leerlingen op een speelse manier over te brengen en hen te motiveren.
2. **Niet alle games zijn voor iedereen.** Om te weten welke games geschikt zijn voor welke leeftijd en welke inhoud er in een game aan bod komt, kan je kijken naar het PEGI-systeem. Dit classificatiesysteem wordt gebruikt en erkend in heel Europa. www.pegi.info/be/
3. **Kinderen gamen steeds vaker op de smartphone en tablet.** De tijd dat je alleen kon gamen op de computer of met een console zoals Playstation of Nintendo is voorbij. Kinderen hebben tegenwoordig de keuze uit een hele reeks toestellen. Tablets en smartphones zijn de populairste toestellen.
4. **Slechts een kleine groep gamers komt in de problemen met gamen.** Gamen is maar in weinig gevallen echt problematisch. In dat geval neemt het gamen zoveel tijd in beslag dat het ten koste gaat van andere activiteiten.
5. **Game-ontwikkelaars willen geld verdienen als ze hun spel op de markt brengen.** Vroeger moest je altijd voor een game betalen, maar tegenwoordig zijn er heel wat gratis games. In zo'n games kan je dan dingen kopen zoals een skin of munten. Het gevaar van in-game aankopen is dat het vaak om kleine bedragen gaat. Maar als je die optelt, geef je vaak veel geld uit in zo'n game.

Tips voor jou als leerkracht

Auteurs- en portretrecht

Geef het goede voorbeeld. Het is belangrijk dat kinderen leren dat ze werk van anderen niet zomaar mogen gebruiken, kopiëren en verspreiden. Leer hen waar ze rechthoekige foto's, muziek ... kunnen vinden. Bedenk eventueel samen met hen situaties waarin het niet fijn is als iemand je foto gebruikt zonder toestemming. Zoals een foto van een gênante situatie of een flauwe grap.

Vraag toestemming als je een foto van iemand wil gebruiken. Geeft iemand je geen toestemming? Ga dan op zoek naar een manier om die persoon op een anonieme manier in beeld te brengen of gebruik een ander beeld.

Wil je materiaal gebruiken waar je (nog) geen toestemming voor hebt? Ga na of je toestemming moet vragen. Krijg je geen toestemming? Ga op zoek naar alternatieven.

Vlogs

Besef dat jij niet de doelgroep bent van deze YouTube generatie. Misschien vind je er maar niks aan, maar respecteer wel dat kinderen en jongeren dit hen erg aanspreekt.

Achterhaal welke YouTubers populair zijn bij je leerlingen. Bekijk af en toe eens een video. Misschien kan je dingen die in de klas gebeuren beter begrijpen of kan je een video aangrijpen voor een klasgesprek.

YouTubers maken soms wel goede en mogelijks **bruikbare content voor in je lessen.**

Memes

Probeer memes te gebruiken in je lessen. Leerlingen zullen dit leuk vinden en zo worden ze meer gemotiveerd om de les te volgen.

Probeer te achterhalen welke memes momenteel populair zijn. Soms is het moeilijk om bepaalde memes te begrijpen omdat je de context mist. Dit is niet erg, je kan altijd je leerlingen vragen om uitleg. Zo leren we van elkaar!

Gaming

Toon belangstelling voor gamen als hobby. Vraag aan leerlingen wat ze zo leuk vinden aan gaming en wat het zo aantrekkelijk maakt.

Leer kinderen inzicht krijgen in de verschillende game-mechanismen zoals beloningen, uitdagingen, winnen, samen spelen, fantasiewereld ...

Heb oog voor de positieve aspecten van gaming. Wist je dat kinderen en jongeren door te gamen heel wat kennis en vaardigheden kunnen bijleren? Ze leren niet alleen met de computer, tablet, smartphone ... werken maar leren ook probleemoplossend denken, omgaan met falen ... Games hebben ook een positieve invloed op hun fijne motoriek.

Detecteer tijdig problematisch gamegedrag bij leerlingen. Hoe vaak iemand gamet is niet voldoende als aanwijzing voor problematisch gamen. Vaak zijn er andere signalen die hierop kunnen wijzen zoals hobby's verwaarlozen, slechtere schoolprestaties, huiswerk niet maken, vermoeid zijn, prikkelbaar zijn wanneer je niet kan gamen ...

Je kan games ook als educatief materiaal gebruiken in je klas! Er bestaan reeds tal van manieren om je les te gamificeren. Dit heet 'gamification', waarbij spelelementen geïntegreerd worden in de les om de betrokkenheid, motivatie en het actief participeren te bevorderen.

Games spelen is een leuk tijdverdrijf, maar ze kunnen kinderen
en jongeren ook motiveren om te leren.

Aan de slag

Auteurs- en portretrecht

 Wat is 'recht op afbeelding' www.medianest.be/rechtopafbeelding
7 tips om uit te leggen aan kinderen wat 'recht op afbeelding' betekent.

 Lespakket Recht op afbeelding www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/lesmateriaal
Een kant-en-klaar lespakket over het recht op afbeelding.

 'Wie wordt geflitst' www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/lesmateriaal
Een educatief spelelement als ondersteuning tijdens een les of klasuitstap over het recht op afbeelding.

 Affiche auteursrechten www.mediawijs.be/tools/auteursrecht-help-affiche
Een handige affiche over auteurs- en portretrecht die je op basis van vragen naar het juiste antwoord leidt.

 Interactieve affiche auteursrechten www.mediawijs.be/tools/auteursrecht-help-interactieve-affiche
Een interactieve versie over auteurs- en portretrecht.

Extra leesvoer

 Thema - 'Privacy' op 'Ik beslis' www.kbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes

 Thema - 'Privacy' op MediaNest www.medianest.be/thema/privacy

 Dossier - 'Auteursrechten' op Mediawijs www.mediawijs.be/dossiers/dossier-auteursrechten

 Boek - (W)onderwijze media www.mediawijs.be/wonderwijzemedi

Vlogs

 Vloggers' Checklist www.medianest.be/vloggers-checklist
Een klik-en-print een houvast biedt om afspraken te maken over vloggen.

 Making Movies www.makingmovies.be
Making Movies is een filmfestival voor jonge filmmakers van 6-14 jaar.

 Reclamewijze vlogs reclamewijs.ugent.be
Tien populaire Vlaamse influencers maakten elk op hun eigen manier een vlog over reclame.

Extra leesvoer:

 Online leren - YouTube Creator Academy creatoracademy.youtube.com

 Boek - (W)onderwijze media www.mediawijs.be/wonderwijzemedi

 MediaNest - Voggen <https://www.medianest.be/wat-vloggen>

Gaming

Vlucht naar Avatar - lessenpakket

Vlucht naar Avatar wil de kennis, het inzicht en de vaardigheden van leerlingen van de derde graad lager onderwijs versterken, zodat ze op een verantwoordelijke manier leren omgaan met gamen.

<https://www.vad.be/catalogus/detail/vlucht-naar-avatar---lessenpakket>

Reclamewijze spelletjes reclamewijs.ugent.be

2 minigames om zo meer te weten te komen over reclame en wat het doet.

Het grote game debat <https://www.medianest.be/het-grote-game-debat>

2 minigames om zo meer te weten te komen over reclame en wat het doet.

Extra leesvoer:

 Thema - 'Gamen' van de Druglijn www.druglijn.be/drugs-abc/gamen

 Thema - 'Gamen' op MediaNest www.medianest.be/thema/gaming

 Mediawegwijzer - Games in de klas www.mediawijs.be/tools/games-klas

 Website - Games in de klas www.gamesindeklas.be

 Website - Gameninfo www.gameninfo.nl

 Boek - (W)onderwijze media www.mediawijs.be/wonderwijzemedi

Media maken

J.E.F. makers

www.mediawijs.be/tools/filmlab

Hoe begin je aan een filmpje? Hoe maak je een vlog? Waar vind je goede (rechtenvrije) muziek?...

Stop motion filmpjes maken

<https://www.medianest.be/maak-samen-een-stop-motion-filmpje>

Wil je graag samen aan de slag gaan met je kind rond media, maar heb je nood aan inspiratie? Dan is een stop motion filmpje maken een leuk idee!